

Oslo, 24. april 2015

Høringsinnspill til Meld. St. 18 (2014-2015) - Konsentrasjon for kvalitet — Strukturreform i universitets- og høyskolesektoren (Kirke-, utdannings- og forskningskomiteen)

NITO - Norges Ingeniør- og Teknologorganisasjon er Norges største organisasjon for ingeniører og teknologer med omlag 78 000 medlemmer. NITO organiserer ingeniører og teknologer med høyere utdanning eller tilsvarende kompetanse. Blant disse er studenter og vitenskapelig og administrativt ansatte ved universiteter og høyskoler.

Utdanning og forskning av høy kvalitet

NITO er glad for at regjeringen i stortingsmeldingen har et uttalt mål om at strukturreformen skal styrke kvaliteten på utdanning og forskning og gjøre fagmiljøene sterkere. Vi har i vårt innspill i forkant av stortingsmeldingen meddelt at det er nødvendig å styrke fagmiljøene ved å slå sammen institusjoner og innføre sterkere regionalt samarbeid og funksjonsfordeling. Små utdanningsmiljøer må bli mer robuste og levedyktige ved å sørge for et sterkere fagmiljø.

I stortingsmeldingen er det valgt ut noen kvalitetskriterier som regjeringen mener har sammenheng med struktur. Dette er stort sett kvantitative kriterier, som er målbare, og som er kan være gode indikatorer for kvalitet. NITO mener utdanningskvalitet også må vurderes ut i fra kriterier som ikke er like målbare, men som blant annet henger sammen med studienes relevans for arbeidsliv og samfunn, studentenes læringsutbytte og institusjonens evne til faglig utvikling.

Fagpersonalets kompetanse

Både tilstrekkelig antall vitenskapelig ansatte og ansatte med den rette fagkompetansen, er grunnleggende forutsetninger for god utdanningskvalitet. Andelen ansatte med førstestillingskompetanse er en indikator på høy kompetanse, men viser ikke hele bildet. I de profesjonsrettede utdanningene, som for eksempel ingeniør og bioingeniørutdanning, er det behov for undervisningskompetanse som er nært knyttet til det arbeidslivet studentene skal utdannes til. NITO mener det er viktig å stimulere til rekruttering av fagpersonell med relevant yrkeserfaring.

Søking til studiet

At studiet er populært og har høye søkertall kan bety høy kvalitet, men det er viktig å knytte dette opp mot samfunnsnytt og behovet for disse studiene nasjonalt og regionalt. I meldingen vises det til søkertall gjennom samordnet opptak. En betydelig andel av opptaket til ingeniørutdanningene skjer gjennom lokale opptak til y-vei og tre-semesterordningen (TRES). For en del ingeniørutdanninger utgjør Y-vei og TRES over 40 % av opptaket, og er blant annet med på å ivareta regional tilknytning til studiestedet.. Dette er viktig å ta med i betraktningen ved bruk av søkertall som kvalitetskriterium.

Gjennomføring

God gjennomstrømning av studenter kan være en indikator på om andre tiltak, som for eksempel oppfølging og praksis har en effekt, men er ikke ensbetydende med god kvalitet. Det kan også være en indikasjon på at det stilles for lave krav til studentene. I dag er det tendenser til økende overbooking i forbindelse med opptak til høyere utdanning,

noe som fører til overfylte forelesningssaler, laboratorier og grupperom. Dette kan gå ut over undervisningskvaliteten og føre til at flere faller fra studiene.

Et virkemiddel for å bedre gjennomstrømmingen og hindre frafall er å øke studiestøtten til 1,5G og fordele den på 11 måneder, slik at det blir mulig å studere på heltid. Hvis større del av studielånet gjøres om til stipend ved fullført på normert tid vil flere studenter være motivert for å få det til.

Det er samtidig viktig ikke å glemme deltidsstudenten. Dersom høyere utdanning også skal være et tilbud til livslang læring, må det tas høyde for at studenter som videreutdanner seg bruker lengre tid på studiene, på grunn av for eksempel jobb.

Samspill og samarbeid

Samarbeid med offentlige og private virksomheter, bidrar til at utdanningen blir mer relevant for studentene og gir fremtidige arbeidstakere som er bedre rustet for arbeidslivet. Tilbud om arbeidslivspraksis i studiet er et eksempel på slikt samarbeid. I ingeniør- og teknologiutdanningene vil arbeidslivspraksis kunne bidra til mindre frafall og økt motivasjon for å fullføre utdanningen blant studentene. Arbeidslivspraksis vil være viktig for studentenes forståelse av fagene de studerer og nyttig for framtidig arbeidsgiver.

Forskningsbasert utdanning

Forskningsbasert utdanning og studentaktiv forskning vil gi studenter bedre innsikt i sitt fagfelt og vil bedre forutsetningene for å se teori i sammenheng med praksis. Noe av det viktigste studenter lærer gjennom høyere utdanning er aktivt å søke etter og tilegne seg oppdatert kunnskap. Forskningsresultater bør derfor benyttes mer aktivt i undervisningen. NOKUTs evaluering av ingeniørutdanningene i 2008 viste at undervisningen i for liten grad var forskningsbasert. Blant annet var det mange institusjoner som ikke hadde forskerutdannede lærere som underviste i de sentrale tekniske emnene, og det var få institusjoner som hadde forskningsmiljø innenfor relevante områder.

Tilpasning av undervisningsmetoder

NITO mener institusjonenes evne til å ta i bruk tilpassede undervisningsmetoder etter faglig innhold og studentenes behov er en viktig kvalitetsindikator. Dette inkluderer større innslag av fleksible undervisningsformer, for eksempel gjennom økt digitalisering, «Flipped Classroom» etc.

Robuste fagmiljøer

NITO er positiv til de fusjonsprosessene som er igangsatt, men ser at det er en del utfordringer som må håndteres for å nå målene om høyere kvalitet og robuste fagmiljøer. Det er bra at regjeringen vil følge opp fusjonene med en forskningsbasert evaluering, men allerede igangsatte prosesser er vanskelig å reversere og det er derfor viktig at institusjonene får god tid til å finne sin form.

Tradisjonelt har høgskolene og de nye universitetene hatt en spesielt viktig rolle som leverandør av profesjonsutdanninger på bachelornivå. Det er svært viktig at den praktiske tilnærmingen i disse utdanningene ivaretas i fusjonsprosessene. Det er ulike tradisjoner mellom institusjoner med stor grad av praktisk rettede utdanninger, og de gamle universitetene som har hatt et større fokus på teoretiske utdanninger. Det må være gode incentiver til å utvikle og opprettholde gode profesjonsutdanninger på bachelornivå, uavhengig om de tilbys ved et universitet eller en høgskole.

Regional utvikling

Høgskolene har tidligere hatt en spesielt viktig rolle som leverandør av profesjonsutdanninger på bachelornivå, ofte i nær tilknytning til lokalt næringsliv. Samarbeidet mellom høgskoler og lokalt næringsliv har vært en viktig faktor for næringsutvikling regionalt. Samarbeid er viktig både for rekruttering til arbeidsplasser og for studentene som kan bruke lokalt næringsliv som praksissted. Det er sagt i meldingen at sammenslåingene som skal gjennomføres, gjelder institusjoner, ikke studiesteder. Samtidig er det opp til styrene ved institusjonene å fastsette organiseringen og disponere ressursene.

NITO er opptatt av at disse prosessene ikke må svekke tilgangen til kompetanse i omverden gjennom finansieringssystemet, og at den vil vurdere hva som kan gjøres fra myndighetenes side for å stimulere til at flere utvikler tilbud om arbeidslivspraksis.

Finansiering

Det er viktig å sikre gode rammevilkår for institusjonene som skal tilby høyere utdanning. Ny finansieringsmodell vil legge premisser for hva institusjonene vil gjøre i forhold til fremtidige strukturelle endringer.

NITO mener ekspertgruppens forslag til nytt finansieringssystem som ble lagt fram våren 2015 langt på vei er i tråd med ønsket om et system som fremmer kvalitet framfor kvantitet.

Vi er positiv til en fortsatt inndeling i en basisbevilgning og en åpen ramme med resultatindikatorer. I strukturmeldingen foreslås det å øke den resultatbaserte andelen av rammebevilgningen over tid. NITO mener at basistildelingen fortsatt bør utgjøre den største andelen av bevilgningene og bør økes, for å gi institusjonene mer handlingsrom, forutsigbarhet og langsiktighet. Dessuten bør det legges mindre vekt på produksjon av studiepoeng i den resultatbaserte komponenten enn det ekspertgruppen foreslo.

Forslaget om en utviklings-, kvalitets- og profilavtale mellom departement og hver enkelt institusjon er bra, men vi er imidlertid skeptisk til å knytte dette opp mot finansieringssystemet. Utviklingsavtalene bør sees i sammenheng med totalen av den enkelte institusjons profil og kvalitet, og knyttes opp til den øvrige styringsdialogen mellom departementet og institusjonen.

NITO ønsker å fremheve at vi er svært positive til forslaget fra ekspertgruppen om at uttelling for studiepoeng skal knyttes til færre kategorier, basert på fagområde, ikke nivå. Vi er også positive til den foreslåtte inndelingen og vektingen av disse kategoriene.

Forslaget om å innføre en indikator for avlagte grader er etter NITOs oppfatning et steg i riktig retning for å øke gjennomstrømningen og redusere dagens tendenser til overopptak.

Med vennlig hilsen

Trond Markussen
President

Steinar Sørli
Generalsekretær